

BELSŐ POLITIKÁK FŐIGAZGATÓSÁGA
„B” TEMATIKUS OSZTÁLY: STRUKTURÁLIS ÉS KOHÉZIÓS
POLITIKÁK

KULTÚRA ÉS OKTATÁS

A FELSŐOKTATÁS NEMZETKÖZIVÉ
TÉTELE

TANULMÁNY

Kivonat

A felsőoktatás nemzetközivé tételének európai összefüggésrendszerben való megértése céljából végzett tanulmány alapját két felmérés, a digitális tanulás szerepéről szóló tanulmány, valamint tíz európai és hét Európán kívüli ország nemzeti jelentése képezi. A tanulmány eredménye a felsőoktatás nemzetközivé tételének jövőjére vonatkozó következtetések és ajánlások formájában ölt testet, amelyek alapját a nemzeti jelentések, valamint a nemzetközi felsőoktatás terén működő szakértők közötti Delphi-folyamat képezi.

Ez a dokumentum az Európai Parlament Kulturális és Oktatási Bizottsága felkérésére készült.

SZERZŐK

A felsőoktatás nemzetközivé tételével foglalkozó központ (CHEI): Hans de Wit, Fiona Hunter

Nemzetközi Oktatás Európai Egyesülete (EAIE): Laura Howard

Egyetemek Nemzetközi Szövetsége (IAU): Eva Egron-Polak

FELELŐS TISZTVISELŐ

Markus J. Prutsch

„B” Tematikus Osztály: Strukturális és Kohéziós Politikák

European Parliament

B-1047 Brussels

E-mail: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

SZERKESZTŐ ASSZISZTENS

Lyna Pärt

NYELVI VÁLTOZATOK

Eredeti nyelv: EN

Fordítás: DE, FR

A KIADÓRÓL

A Tematikus Osztállyal a következő címen léphet kapcsolatba vagy iratkozhat fel a havi hírlevélre: poldep-cohesion@europarl.europa.eu

A kézirat 2015 júliusában készült el.

© Európai Unió, 2015.

A dokumentum a következő Internet címen érhető el:

<http://www.europarl.europa.eu/supporting-analyses>

FELELŐSSÉG KIZÁRÁSA

Jelen dokumentumban megfogalmazott véleményért a szerző kizárólagos felelősséggel tartozik, és az nem feltétlenül tükrözi az Európai Parlament hivatalos álláspontját.

A dokumentum nem üzleti célú sokszorosítása és fordítása a forrás megadása és a kiadó előzetes értesítése mellett megengedett, és annak egy példányát a kiadónak meg kell küldeni.

ÖSSZEFOGLALÁS

„A felsőoktatás nemzetközivé tétele” áttekintést nyújt a felsőoktatás terén a nemzetközivé tétel tekintetében tapasztalható fejlődési irányokról, különös figyelmet szentelve Európának, és kifejtve, hogy mit jelent a nemzetközi tétel és mi a célja. A felsőoktatás nemzetközivé tétele viszonylag új, de széles körű és sokszínű jelenség. Mozgatóerejét különböző politikai, gazdasági, társadalmi-kulturális és felsőoktatási megfontolások dinamikus együttese alkotja, amelyek hatása egész régiókra, országokra és intézményekre kiterjed azok egyedi sajátosságaitól függően, amint azt a 12 országjelentés egyértelműen szemlélteti. Jóllehet nem létezik mindenre érvényes egyetlen modell, közös célok és célkitűzések mégis vannak, és e tanulmány 10 fejleményt azonosít:

1. A nemzetközivé tétel egyre növekvő jelentősége minden szinten (a tevékenységek szélesebb skálája, a stratégiai megközelítés felerősödése, nemzeti stratégiák és törekvések létrejötte);
2. a nemzetközivé tételre vonatkozó intézményes stratégiák gyarapodása (itt azonban egyúttal kockázatok is megjelennek, például a homogénné válás vagy a kizárólag a mennyiségre való összpontosítás kockázata);
3. a finanszírozás mindenhol kihívást jelent;
4. a privatizálás növelése felé haladó folyamat a jövedelemteremtő képességek megteremtése révén;
5. a globalizációs verseny okozta nyomások, legalább a törekvések – ha még nem a fellépések – összehangolásának fokozásával;
6. az (eddig egyeduralkodó) együttműködés egyértelmű felváltása a (nagyobb) versennyel;
7. a régiókban gondolkodás térnyerése, amelynek vonatkozásában Európát gyakran példaadónak tartják;
8. egyre növekvő számok mindenütt, a mennyiség minőséggel történő szembeállításával által jelentett kihívással;
9. az összehasonlító elemzéshez szükséges, valamint a döntéshozatalra vonatkozó elégséges adatok hiánya;
10. a nemzetközivé tétel új, dinamikusan fejlődő kiemelt területei a szakmai életút, a nemzetközi oktatás és a digitális tanulása.

Európában a felsőoktatás nemzetközivé tétele európai programokkal vette kezdetét, közülük is kiemelkedik az ERASMUS, amely a nemzetközivé tétel tekintetében közös felfogást és motivációt hozott létre, a bolognai folyamat pedig megerősítette ezeket. Az is nyilvánvaló, hogy az európai programok és modellek a világ más részein is hatást gyakoroltak a felsőoktatás nemzetközivé tételének alakulására.

A felsőoktatás nemzetközivé tétele ma már nemzeti és intézményes szinten érvényesül, kiváltképpen Európában. Hangzatos beszédek szólnak a felsőoktatás nemzetközivé tételére vonatkozó átfogóbb stratégiákról, a valóságban azonban még hosszú utat kell bejárni. Még Európán belül is egyenetlen a szándékok valóra váltása, és különösen erősek a kihívások Dél-Európában és főleg Közép- és Kelet-Európában.

A felsőoktatás magas szintű vezetői és a felsőoktatás nemzetközivé tételén fáradozó szakemberek szerint a felsőoktatás nemzetközivé tételének legfontosabb előnyei – és egyben indokai – abban ragadhatók meg, hogy javul a tanulás és a tanulás színvonala, és

hogyan a hallgatók felkészültebben vághatnak neki az életnek és a munkának a globalizált világ körülményei között. A fent említett szakértők a regionális/nemzeti szintű politikák kulcsfontosságú külső mozgatóerőnek és az intézményi politikákat befolyásoló tényezőnek tekintik, és a hallgatók nemzetközi mobilitását, a kutatási együttműködést és a stratégiai partnerkapcsolatokat a felsőoktatás nemzetközivé tételének fő prioritásaiként azonosítják.

A Delphi Panel egyik programja megerősítette ezt a pozitív felfogást, a felsőoktatás nemzetközivé tételének jövőjét Európában az alábbi forgatókönyv szerint képzelve el: a felsőoktatási intézményekből a más kultúrákat tisztelő és értékelő, a globalizált világban otthonosan mozgó polgárok és szakemberek kerülnek majd ki, akik képesek lesznek hozzájárulni a tudásalapú társadalmak és a szociálisan érzékeny befogadó társadalmak fejlődéséhez. Egy ilyen Európa nemcsak a versenyben állja majd meg jobban a helyét, hanem hatékonyabban együttműködik is a világ többi részével.

Mindezt az alábbiak tehetik lehetővé:

- technológiai lehetőségek a virtuális hallgatócsere-programok és a vegyes rendszerű tanulás céljaira (többek között a nemzetközi hallgatói interaktivitás fokozása),
- a közös oklevelek és a kettős diplomák szerepének további megerősítése,
- a külföldön tanuló hallgatók integrációjának fokozása és munkalehetőségeik gyarapítása,
- a kreditek és a fokozatok kölcsönös elismerésének fokozása,
- a minőségbiztosítás céljaira szolgáló minőségi mutatók és az osztályozási rendszerek javítása,
- az egyenlőségen alapuló partnerkapcsolatok és a kölcsönös előnyök melletti elkötelezettség növelése,
- a köz- és magán-szféra kezdeményezéseinek jelentős megerősítése,
- nagyobb összhang biztosítása a felsőoktatással és kutatással kapcsolatos politikák, illetve az oktatás más szintjei (alapfokú, középfokú és szakmai oktatás, felnőttoktatás) között.

Ugyanakkor bizonyos korlátok is azonosításra kerültek:

- a finanszírozás hiánya, a rövid távú külső finanszírozástól való függés növekedése, túlzott összpontosítás a jövedelemteremtésre, bürokratikus akadályok, a felsőoktatás finanszírozási modelljei közötti összhang hiánya Európában,
- az idegen nyelvek tanulási lehetőségeinek elégtelensége, az angol nyelv uralkodó szerepe az oktatásban és a kutatásban,
- a mobilitás más szempontok elé helyezése, jóllehet e mobilitás csupán kevés számú kivételezett számára hozzáférhető és nem illeszkedik szervesen a szakmai pálya, a tanulás vagy a tanulás folyamatába, és emellett továbbá az egyetemi kar és az oktatók szerepvállalásának és ösztönzésének hiánya,
- az intézményi, nemzeti és nemzetközi politikák integrációjának hiánya.

E jövőkép kifejtése során a „nemzetközivé tétel” fogalmának szokásosan használt meghatározása kiterjed az arra irányuló *„tudatos folyamatra, hogy a nemzetközi, kultúraközi vagy globális vetület a középfokú oktatást követő oktatás céljainak, feladatainak és rendelkezésre bocsátásának részévé váljon annak érdekében, hogy javítsa az oktatás és a kutatás minőségét minden hallgató és oktató számára, és hasznosan hozzájáruljon a társadalom működéséhez.”*

Ez az új meghatározás azt tükrözi, hogy a felsőoktatás nemzetközivé tétele egyre tudatosabban befogadó és mind kevésbé elitista, és hogy a mobilitást be kell építeni a nemzetközi mintát követő szakmai életrajzokba, gondoskodva a nemzetközi programokban

való részvétel lehetőségéről mindenki számára. A meghatározás ismételten kiemeli, hogy a felsőoktatás nemzetközivé tétele nem önmagában való cél, hanem a minőségjavítás eszköze, és megvalósításakor nem csupán gazdasági megfontolásokat kell szem előtt tartani.

A legtöbb nemzeti stratégia továbbra is mindenekelőtt a mobilitásra, a rövid és/vagy hosszú távú gazdasági nyereségre, a tehetségek felvételére és a nemzetközi szerepvállalásra összpontosítja figyelmét. Ez azt jelenti, hogy nagyobb erőfeszítéseket kell tenni e megközelítéseket összeolvasztó átfogó stratégiák kialakítása érdekében, amelyekben az oktatás és a kutatás minőségét javító eszközként a szakmai életrajz és a tanulmányi eredmények nemzetközivé tétele is több figyelmet kap.

Az alábbi ajánlások célja, hogy támogassa a felsőoktatás nemzetközivé tételének kibontakoztatását:

1. a kredit- és diplomamobilitás egyensúlyának helyreállításával és az intézményközi együttműködéssel kapcsolatos, a felsőoktatási rendszerek, az eljárások és a finanszírozás közötti lényeges eltérésekből fakadó kihívások kezelése,
2. a szakmai gyakorlat és a szakmai képzési lehetőségek egyre növekvő népszerűségének felismerése, párosítva ezeket a nyelvi és kulturális képzéssel és a külföldön folytatott tanulással,
3. a tudományos életben működő szakemberek és a hivatalos ügyeket intéző alkalmazottak jelentős szerepének támogatása a felsőoktatás nemzetközivé tételének továbbfejlesztése során,
4. a felsőoktatási és az ipari körök együttműködésének további megerősítése a hallgatók és az oktatók mobilitásának összefüggésrendszerében,
5. nagyobb jelentőség tulajdonítása „a nemzetközi környezet hazai megtapasztalásának”, a nemzetközi és kultúraközi tanulási eredményeket beépítve minden hallgató életrajzába,
6. a közös oklevelek kialakítását gátló akadályok felszámolása,
7. a digitális és a vegyes módszerű tanulás innovatív modelljeinek kifejlesztése a felsőoktatás nemzetközivé tételének szolgálatában,
8. a felsőoktatás nemzetközivé tételének összehangolása az oktatás más szintjeivel (az alapfokú, a középfokú és a szakmai oktatással, valamint a felnőttoktatással),
9. a két- és többnyelvű tanulás ösztönzése az alap- és középfokú oktatás szintjén, a sokféleséget előmozdító nyelvpolitika megalapozásaként,
10. a kutatás és az oktatás nemzetközivé tételét elválasztó akadályok felszámolása minden szinten, a szinergia és a lehetőségek növelése érdekében,

a felsőoktatás a közjavak egyike, és a közérdek nem szükségszerűen áll ellentétben sem a vállalkozói szellem megerősödésével, sem a magántulajdon gyarapodásával, ugyanakkor azonban fontos biztosítani, hogy a felsőoktatás nemzetközivé tétele összhangban álljon a *„A tudományos értékek megszilárdítása a felsőoktatás nemzetközivé tétele során”* című cselekvési felhívásban (IAU, 2012), valamint *Az egyetemi hallgatók nemzetközi Mobilitási Chartájában* (EAIE és IEAA) foglaltakkal.

Az Európai Unió és a bolognai folyamat szerepének nagy jelentősége a felsőoktatás nemzetközivé tételének kibontakoztatása során mind Európában, mind az egész világon tagadhatatlan, és még tovább növelendő. E folyamat lényeges eleme azonban az olyan partnerség és együttműködés középpontba állítása, amely elismeri és tiszteletben tartja a körülmények, az igények, a célok és a partnerek érdekei tekintetében fennálló különbségeket, valamint a meghatározó gazdasági és kulturális feltételeket. Európa csak akkor lehet példa, ha hajlandó elismerni, hogy ő is tanulhat másoktól. A felsőoktatás nemzetközivé tételének jövője Európában fényes lehet, de csak akkor, ha a különböző érintett szereplők és résztvevők fenntartják a nyílt párbeszédet a változás beindult folyamatának indokairól, előnyeiről, eszközeiről és akadályairól.